

Забезпечити відтворення родючості земельних ресурсів у нашій державі зможе тільки землевласник чи користувач землі, який буде економічно сильним. Проведення широкомасштабних програм впровадження контурно-меліоративної системи землеробства можливе лише на державному рівні та силами різних форм колективних господарств.

Капіталовкладення держави і знаходження альтернативних джерел у фінансуванні землеохоронних робіт повинні стати головним резервом у підвищенні ефективності використання, відтворення та збереження земельних ресурсів.

Оновлення сільськогосподарської економічної сфери має здійснюватись у системному напрямі та проводитись аналітичними розрахунками у напрямку, який би оцінював ситуацію кризи у виробництві, оцінку елементів процесу господарювання. Необхідно переоцінити напрямок діяльності стратегічного розвитку, з метою орієнтації на вигідні місця господарства; запроваджувати контрольні заходи враховуючи виникнення незапланованих результатів та реагування на перспективу.

Література

1. Гуцул Т.А. Використання та збереження земельних ресурсів в сільському господарстві / Т.А. Гуцул // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія "Фінанси і кредит", 2013. – №1.
2. Другак В.М. Теоретичні та методологічні основи економіки землекористування / В.М. Другак – [2-ге вид. (доповнене та змінене)] – Тернопіль : Підручники та посібники, 2010. – 303 с.
3. Еколого-економічні системи: основні аспекти /М.В. Буряк, І.В. Любезна, Р.І. Розум //Науковий огляд. Науковий журнал. – Київ, 2015. - № 6 (16). – С. 33-49.

Олексій Шахрайчук

Тернопільський національний економічний університет

ВИРОБНИЦТВО І РЕАЛІЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТОЇ ПРОДУКЦІЇ

Впродовж останнього десятиріччя гостро стоїть проблема якості харчових продуктів і продовольчої сировини. Головним джерелом величезної кількості вуглеводів, мінералів, вітамінів, необхідних людині була і залишається сільськогосподарська продукція. Національною проблемою нашої держави є поліпшення якості сільськогосподарської продукції. Найбільше обговорюється питання про необхідність створення механізму виробництва і реалізації екологічно чистої продукції, який здатний зацікавити працівників АПК. Це актуально в даний час, так як не дивлячись на вжиті заходи з підтримки економіки АПК, ситуація в сільському господарстві залишається напруженою: багато років не відбувається зростання виробництва основних видів сільськогосподарської продукції, поголів'я худоби і птиці. Таким чином, найважливіша соціально-економічне завдання це виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції, що вимагає впровадження нових енерго-ресурсозберігаючих технологій, закупівлі більш якісної сировини, установки сучасного устаткування, що призведе до подорожчання кінцевого продукту.

Екологічно чистою вважається продукція, яка відповідає вимогам закону, тобто володіє поживною цінністю, яка зміцнює здоров'я і не надає канцерогенного, мутагенного чи іншого несприятливого впливу на організм людини в результаті її споживання; правовий статус екологічно чистої продукції визначається відповідними санітарними та ветеринарними нормами і правилами. Безпечна продукція повинна відповідати встановленим екологічним вимогам і показникам, закріпленим в медико-

біологічних нормативах, стандартах, технічних умовах, і не представляти небезпеки для життя і здоров'я людей. У такій продукції токсичні речовини можуть міститися тільки в гранично допустимих для людини концентраціях [1].

У сучасних умовах розвитку споживчого ринку при виборі продукції покупець керується в першу чергу інформацією про склад товару (39%) і ціною (28%). Важливо для них і наявність на етикетці різних знаків підтверджують якість і безпеку товару (19%), а також зручність використання і вживання (13%). Радує те, що реклама продукції в ЗМІ та на вулиці, популярність бренду, не грають великої ролі і незначно впливають на вибір продукції. За уявленнями покупця, на сьогоднішній день саме склад товару може дати йому найбільш достовірну інформацію про якість інгредієнтів, що входять до нього, їх натуральність. Саме ця інформація дозволяє громадянам зробити вибір на користь того чи іншого товару. Також висока інформованість про негативну дію консервантів, хімічних харчових добавок і т.д. Інтерес населення до цього питання досяг рівня, при якому виробникам слід задуматися про можливість переведення всіх потужностей на виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції. На наявність на упаковці різних знаків, що засвідчують безпеку товару для здоров'я звертають увагу 19% і 59% не довіряють різним знакам і символам. На їхню думку, не дивлячись на жорсткі вимоги до виробників екопродукції, багато вітчизняних виробників, не пройшовши ні сертифікацію, ні екологічну експертизу, наносять на упаковку своїх продуктів знаки "БІО" або "Екологічно безпечний продукт" і автоматично підвищують ціни. Витрачати гроші на придбання екологічно чистої і безпечної продукції готові більшість громадян. На питання чи готові Ви купувати екологічно чисті продукти, якщо вони будуть дорожче, 43% громадян відповіли, що згодні, навіть якщо їх вартість збільшиться на 10% у порівнянні з неперевіреною аналогічною продукцією. Якщо ціна зросте на 20%, то кількість таких покупців скоротиться до 30%. Це дуже високі показники, які говорять про те, що споживач чекає від виробника тільки якісної, екологічно чистої і безпечної продукції.

Суттєвою проблемою національного ринку продовольства є зростання кількості низькоякісних і небезпечних для здоров'я продуктів харчування з-за забрудненості і еродованості сільськогосподарських угідь. Проблема якості та безпеки продовольства в значній мірі посилюється насиченням продовольчого ринку неякісними імпортними та вітчизняними продовольчими товарами [1]. Головна причина низької якості продовольчих товарів - відсутність належного контролю над якістю імпортного продовольства, ефективної системи захисту споживчого ринку [2]. У зв'язку з цим необхідна розробка і впровадження механізму, що змушує сільськогосподарського виробника акцентувати увагу на якість та безпеку продукції, що випускається.

Виробництво екологічно чистої продукції є перспективним напрямком розвитку вітчизняного АПК. Зараз Україна займає провідні позиції по окремих культурах на світовому ринку екологічно чистої продукції (зернові, зернобобові, олійні, плодово-ягідні) і має значний потенціал для збільшення обсягів виробництва з метою задоволення внутрішнього споживчого попиту і розширення експорту.

Підвищення екологічної безпеки та якості аграрної продукції має велике значення для збереження здоров'я населення і підтримання екологічної рівноваги навколишнього середовища.

Література

1. Артиш В.І. Ринок української органічної продукції та перспективи його розвитку // Посібник українського хлібороба: Науково-практичний збірник. – 2008. – с. 113-115.
2. Вітровий А. Гуменюк Б. Проблеми пакування харчових продуктів в Україні та шляхи їх вирішення // Прикладна економіка – від теорії до практики: матеріали

Першої Всеукраїнської науково-практичної конференції 15 жовтня 2015 р. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка», 2015. – С. 23 - 25.

3. Willer, H. And Klicher, L. (2011): The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2011. IFOAM & FiBL 2011.

Олександр Шишман

Тернопільський національний економічний університет

РІПАК ЯК ЛІДЕР РОСЛИННИЦЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Ріпак відомий ще за чотири тисячоліття до нашої ери. Одні дослідники вважають його батьківщиною Європу, зокрема її північно-західні прибережні райони (приморські землі Швеції, Нідерландів, Великобританії), інші – Середземномор'я. На користь останнього побічно говорить той факт, що культура ріпаку з самих найвіддаленіших часів і була якнайбільше поширена в Азії, точніше – в Індії, куди вона, швидше за все, проникла з Середземномор'я.

Ріпак належить до технічних культур, з позиції бухгалтерського обліку є біологічним активом рослинництва [1, с. 195].

До середини XIX ст. ріпак разом з іншими олійними хрестоцвітними (суріпицею і гірчицею) був в Європі досить поширеною культурою. Площа під ним в одній тільки Німеччині досягала у той час 300 тис. га. Таке порівняно широке розповсюдження до цього часу ріпаку пояснюється використанням його олії для технічних потреб у зв'язку із загальним промисловим розвитком попиту на технічні оливи. Молода нафтова промисловість тоді ще не була в змозі задовольняти цей попит, і ріпак, що опинився в європейських агрокліматичних умовах однією з найпродуктивніших олійних рослин, широко культивувався. Проте поява на міжнародних ринках великої кількості дешевих нафтопродуктів, у тому числі мінеральних олив для змащування і освітлення, викликала різке падіння об'ємів вирощування ріпаку, особливо в Європі, де з 1909-1917 років площі під ріпаком скоротилися з 178 до 92 тис. га. В Азії посіви ріпаку продовжували триматися на більш-менш стабільному рівні, з року в рік займаючи (в основному в Індії, на яку доводилося 3/4 всієї світової площі ріпаку) від 2,5 до 3 млн. га. Вдосконалення методів очищення олії стало поштовхом до інтенсивного використання її як харчового продукту, особливо в Першу світову війну, коли виникла потреба в харчових оліях і жирах у Центральній Європі. З Німеччини ріпак потрапив до Західної України, де у даний час займає досить стійке становище. Значно раніше, очевидно, ще на початку XIX ст., і не з Середньої Європи, а з районів Середземномор'я культура ріпаку з'явилася на півдні України під назвою «ріпове сім'я» [2].

В 30-ті роки ріпак отримав відносно широке поширення у США, Великобританії і Новій Зеландії; дещо пізніше – у ряді країн Заходу і Сходу, перш за все в Китаї. Макуха використовувалася на корм худобі; в Америці і Новій Зеландії ріпак застосовувався як зелений корм і сировина для приготування силосу. Відведення під ріпак рекордних площ і винятково високі урожаї (окрім Індії і Австралії) дозволили довести світове виробництво насіння ріпаку в 1999 році до 42,5 млн. т. Особливо виросли збори ріпаку в Китаї, Індії, Канаді і країнах Європейського Союзу (Франції, Великобританії і Данії) завдяки політиці, спрямованій на підвищення самозабезпеченості регіону шротами та оліями і скорочення традиційного імпорту американської сої. Проте вже з середини 80-х років у зв'язку з перевиробництвом рослинних олив в Євросоюзі проводяться заходи з обмеження зборів ріпаку.